

A múlt komor árnyai fénytörésben

Roman Uranjek és Radenko Milak közös kiállítása

MARCZINKA CSABA

Molnár Ani Galéria, 2019. X. 5-ig

A két posztjugoszláv képzőművész *Dates 9* című kiállítása fontos és sok tanulsággal szolgáló tárlat. Valószínűleg a kiállító galéria is így gondolhatta, hisz a szokásos kiállítási időn túl nyár elejétől egészen az őszi közepéig tart nyitva az alkotópáros közös és egyéni műveinek válogatása.

A két művész egyik központi témája – mondhatni természetesen – az évfordulók és a történelmi tragédiák drámája. Milak akvarelljei a magyar 56-ot ábrázolják, talán a kiállítóhelynek tett gesztusként is. A címadó ciklus egy dátumokon és évfordulókon alapuló képzőművészeti sorozat.

A két művész közös alkotói projektje 2014-ben indult. 2017-ben a Velencei Biennálén mutatkoztak be sajátos hangulatú közös alkotásaikkal. Mind a szlovén Uranjeket, mind az ifjabb, bosnyák Milakot erős közéleti érdeklődés, a társadalmi valóságra való reflexivitás jellemezte már korábban is, mely közös munkásságukban tovább folytatódott. Az 1961-ben született Uranjek és az 1980-as születésű Milak között – minden nemzedéki és kulturális különbség ellenére – kezdettől fogva sok volt a közös vonás. Mindkettejüket befolyásolta a jugoszláv és posztjugoszláv avantgárd művészet akcionista öröksége. Uranjek már a 80-as évektől kezdve aktív tagja volt az IRWIN csoportnak, s azon belül is a Neue Slovenische Kunstnak (NSK). Már ekkor jellemző volt művészetére a konkrétnak és az absztrakció ötvözése, valamint a kollázs- és montázstechnika iránti vonzalom. A fiatal Milak is hasonló utat járt be valamivel később, már a polgárháborús időkben. Rá leginkább a Zvono- és a Maximum-csoport munkássága hatott.

A címadó *Dates-* (dátumok) ciklusban a két művész aktuális dátumokra, évfordulóira reagált sajátos montázstechnikával ötvözve a fotó és a festészet eszközeit. Különböző évfordulók (Freud halálának, Matisse születésének, Luther halálának évfordulója, a

Bauhaus-évforduló, a hirosimai atomtámadás évfordulója stb.) adják az apropót a motívumok és asszociációk gondolati ütköztetéséhez. Például a Bauhaus-évfordulóra készített kompozíció Uranjek montázslemeire (kereszt és mellette egy trikón Marina Abramović manifesztumának híres mondata: „Egy művész ne essen szerelembe semmilyen másik művésszel!”) reflektál Milak pontosan másolt Bauhaus-plakátja a 20-as évekből (utalva az ott alkotó művészpárokra). Hasonló ellentétes alkotói logikával készült a Matisse-évfordulóra utaló kép. A híres belga szocialista grafikus, Masereel linóinak felnagyított akvarellváltozata mellé került egy Matisse-mű rászteres plexi kivitelezésben. A történelmi évfordulók ábrázolása is hasonlóan ironikus hangulatú.

A közös alkotásokon kívül – a galéria hátsó részében – helyet kaptak a két képzőművész egyéni alkotásai is. Uranjek egy Malevics-motívumra reflektáló érzékeny hangulatú plexinyomatot állított ki többek közt, Milak pedig a magyar 56-ot és az azt követő eseményeket ábrázolta monokróm akvarelljein korabeli fotók alapján. Felbukkan az 50-es évek Budapestje, a Sztálin-szobor ledöntése, egy ötvenhatos menekülteket ábrázoló kép, amely akár a mostani „migránsválság” dokumentálása is lehetne.

fotó: Matija Pavlovec

RADENKO MILAK és **ROMAN URANJEK**: 2007. június 13. (Ad Reinhardt), 2018, vegyes technika, 70,5×90 cm
a Molnár Ani Galéria jóvoltából